

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482

การชลประทานตามพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า กิจการที่บุคคลได้จัดทำขึ้นเพื่อส่งน้ำจากทางน้ำหรือแหล่งน้ำใด ๆ เป็นต้นว่า แม่น้ำ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ไปใช้ในการเพาะปลูก และให้หมายความถึงกิจการที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อป้องกันการเสียหายแก่การเพาะปลูกอันเกี่ยวกับน้ำ¹ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การชลประทานส่วนบุคคล หมายถึง การชลประทานที่บุคคลคนเดียวหรือหลายคนได้จัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์แก่การเพาะปลูกของบุคคลนั้น ๆ โดยเฉพาะ²
2. การชลประทานส่วนราษฎร์ หมายถึง การชลประทานที่ราษฎรได้ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์แก่การเพาะปลูกของราษฎรในท้องที่³
3. การชลประทานส่วนการค้า หมายถึง การชลประทานที่บุคคลได้จัดทำขึ้นเพื่อค่าตอบแทน จากผู้ที่ต้องการใช้น้ำ เพื่อการเพาะปลูกจากการชลประทานนั้น⁴

การชลประทานส่วนบุคคล

กิจการที่บุคคลใดทำขึ้นเพื่อส่งน้ำ จากทางน้ำหรือแหล่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกของตนนั้น ต้องขอและได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แก่ คณะกรรมการจังหวัด ข้าหลวงประจำจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้า หรือผู้ช่วยหัวหน้าการชลประทาน และเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทาน เว้นแต่เป็นกิจการที่ทำขึ้นเพื่อส่งน้ำในเนื้อที่ไม่เกิน 200 ไร่ หรือเป็นกิจการที่กระทำชั่วคราว มิได้มีการก่อสร้างไว้เป็นประจำ โดยไม่กีดขวางทางน้ำสาธารณะ หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย⁵ และในการจัดทำการชลประทานส่วนบุคคลนี้ ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินของบุคคลอื่น หรือที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้จัดทำการชลประทานดังกล่าว อาจทำทางน้ำผ่านที่ดินนั้น โดยขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยต้องใช้ค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ สิทธิในการใช้ที่ดินของผู้อื่นย่อมสิ้นสุดลงเมื่อที่ดินของผู้จัดทำการชลประทานหมดความจำเป็นที่จะใช้น้ำ

¹ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 มาตรา 4, ซึ่งมีความหมายแตกต่างจากคำนิยาม “การชลประทาน” ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มาตรา 4 ซึ่งมีความหมายว่า กิจการที่กรมชลประทานจัดทำขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำ หรือเพื่อกักเก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบาย หรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณสุขโรค หรือการอุตสาหกรรม และหมายความรวมถึงการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ก็รวมถึงการคมนาคมทางน้ำ ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ มุ่งควบคุมจัดการการใช้ภาคเอกชน ส่วนพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มุ่งควบคุมจัดการน้ำโดยภาครัฐ โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

² พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 มาตรา 4

³ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 มาตรา 4

⁴ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 มาตรา 4

⁵ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช 2482 มาตรา 7

จากทางน้ำที่ผ่านที่ดินนั้นเพื่อการเพาะปลูกอีกต่อไป โดยเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีทางน้ำผ่านร้องขอและได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว⁶

ผู้ที่ประสงค์ขออนุญาตทำการชลประทานส่วนบุคคลให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการอำเภอเจ้าของท้องที่และจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ทำแผนที่สังเขป แสดงรายการ เนื้อที่เพาะปลูกในเวลาขออนุญาต แนวทางน้ำ แหล่งน้ำ หมู่บ้านและสถานที่ถาวรต่าง ๆ ในเขตพื้นที่นั้น รวมทั้งแนวทางและจุดที่ตั้งของการชลประทานที่ขอทำขึ้น

2. เสนอรายละเอียดของสภาพลำน้ำที่จะใช้ทำการชลประทานว่า

- ในฤดูแล้งมีน้ำเหลือเท่าใด ในฤดูปกติมีน้ำเท่าใด และระดับสูงสุดเท่าใด
- ความกว้าง ลึก ของลำน้ำ และขนาดของการชลประทานที่ขอทำขึ้น
- จำนวนเจ้าของนาในเขตที่จะได้รับน้ำจากการชลประทาน

3. รายงานผู้ที่จัดทำทำการชลประทานรายอื่นอยู่ก่อน มีหรือไม่ ถ้ามีให้แจ้งเขตและระยะที่ตั้งถัดไปทางเหนือ น้ำ 1 ราย ทางใต้ น้ำ 1 ราย

บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือได้ทำการชลประทาน โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ย่อมมีสิทธิในการจัดทำทำการชลประทานได้ในขอบเขตแห่งการอนุญาต และมีหน้าที่ระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งต้องปล่อยน้ำให้แก่ที่ดินใกล้เคียงซึ่งเคยได้รับน้ำจากการชลประทานนั้นมาแต่ก่อนได้ใช้สอยตามสมควร⁷ และปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน⁸ ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจังหวัด ที่สั่งให้ผู้ที่มีปริมาณน้ำเกินความจำเป็นเฉลี่ยน้ำให้แก่ที่ดินใกล้เคียงได้เป็นครั้งคราว โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์ต้องช่วยเหลือเจ้าของหรือผู้ควบคุมตามสมควร และในกรณีบุคคลใดได้ทำการชลประทานส่วนบุคคลมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี เมื่อคณะกรรมการจังหวัดเห็นจำเป็นอาจขยายเขตการชลประทานให้กว้างขวางต่อไป เพื่อประโยชน์ของราษฎรหมู่มา โดยเปลี่ยนแปลงประเภทการชลประทานส่วนบุคคลรายนั้น เป็นการชลประทานส่วนราษฎรได้ ทั้งนี้ โดยให้ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการชลประทานนั้นร่วมกันออกเงินค่าทำขวัญแก่บุคคลที่ทำการชลประทานนั้น⁹

2. ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการอำเภอ ที่สั่งให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการชลประทาน ทำการอย่างใด อย่างหนึ่งตามสมควร ภายในกำหนด เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่

⁶ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482 มาตรา 10 ทวิ วรรค 1 มาตรา 10 ตริ

⁷ มาตรา 10 พระราชบัญญัตินี้

⁸ มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า คณะกรรมการจังหวัด ข้าหลวงประจำจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าหรือผู้ช่วยหัวหน้าการชลประทาน และเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทาน

⁹ มาตรา 9 พระราชบัญญัตินี้

บุคคลอื่นหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคณะกรรมการอำเภอ มีอำนาจเข้าดำเนินการเพื่อป้องกันความเสียหายได้ทันที¹⁰

การชลประทานส่วนราษฎร

โดยหลักตามพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482 กำหนดไว้ หากข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นเป็นการจำเป็นมีอำนาจประกาศกำหนดเขตแม่น้ำ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง บาง หรือทางน้ำ แหล่งน้ำใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน โดยมีอำนาจสั่งห้ามมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางแก่การชลประทาน ซึ่งหมายถึงการกำหนดให้เป็นเขตที่บุคคลสามารถจัดทำกิจการ เพื่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำดังกล่าว ตามนัย “การชลประทาน” ตามพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482¹¹

นอกจากนี้ ราษฎรส่วนใหญ่อาจลงความเห็นให้จัดทำกิจการเพื่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำใด ๆ ได้ เพื่อประโยชน์ของราษฎรส่วนรวมก็ได้ โดยมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่ง ดำเนินการยื่นคำขอจัดทำ การชลประทานส่วนราษฎรต่อคณะกรรมการอำเภอเจ้าของท้องที่และต้องชี้แจง เสนอรายละเอียดและ จัดทำแผนที่เช่นเดียวกับการขอทำการชลประทานส่วนบุคคล¹²

ในการจัดทำกรชลประทานส่วนราษฎรหรือภายหลังได้จัดทำกรชลประทานส่วน ราษฎรเสร็จ หากมีกรณีต้องแก้ไข บำรุงรักษา หรือต้องดำเนินการจัดทำกิจการใด เพื่อป้องกันการ เสียหายแก่การเพาะปลูกอันเกี่ยวกับน้ำ¹³ หากเป็นกรณีปกติให้นายอำเภอเป็นผู้สั่งเกณฑ์แรงงานหรือ เครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎร¹⁴ จากผู้ที่ได้รับประโยชน์ในเขตการชลประทานนั้นมาช่วย แต่ หากเป็นกรณีฉุกเฉินให้กรรมการอำเภอ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หรือหัวหน้าการชลประทานเป็นผู้สั่งเกณฑ์ สำหรับการแบ่งปันน้ำในเขตการชลประทานส่วนราษฎรให้เป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าการชลประทานหรือผู้ช่วย¹⁵ เป็นผู้แบ่งปันตามส่วนของจำนวนเนื้อที่ที่ทำการ เพาะปลูก หากตกลงกันไม่ได้ จึงให้นายอำเภอหรือผู้แทน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าการชลประทาน ที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 นาย เป็นผู้พิจารณาชี้ขาดตามเสียงข้างมาก และในเวลาที่น่าไม่เพียงพอที่จะ แจกจ่ายเพื่อประโยชน์แก่การเพาะปลูกได้ทั่วถึง ให้นายอำเภอ ผู้แทนประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและ หัวหน้าการชลประทานในเขตการชลประทานนั้น เป็นผู้พิจารณาสั่งชี้ขาดตามเสียงข้างมาก ในการ

¹⁰ มาตรา 10 พระราชบัญญัตินี้

¹¹ มาตรา 11 พระราชบัญญัตินี้

¹² มาตรา 12 พระราชบัญญัตินี้

¹³ มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ “การชลประทาน” ....และให้หมายถึงกิจการที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อป้องกันการเสียหายแก่การ เพาะปลูกอัน

¹⁴ มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ “เครื่องอุปกรณ์การชลประทาน” หมายความว่า สิ่งใด ๆ ที่ใช้ประกอบสำหรับทำการ ชลประทาน

¹⁵ มาตรา 13 พระราชบัญญัตินี้ “นายอำเภอมิอำนาจตั้งบุคคลที่ราษฎรส่วนใหญ่ ซึ่งได้รับประโยชน์ในเขตการ ชลประทานเห็นชอบ เป็นหัวหน้าการชลประทานรายนั้นหรือเป็นผู้ช่วยตามจำนวนที่เห็นสมควร

จัดสรรน้ำและคำสั่งชี้ขาดถือเป็นที่สุด หากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างอำเภอต่ออำเภอในจังหวัดเดียวกันให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา มีจำนวนอย่างน้อย 5 คน แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชี้ขาดตามเสียงข้างมาก แต่หากปัญหาเกิดขึ้นระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ ตั้งกรรมการขึ้นจังหวัดละ 3 คน และให้อธิบดีกรมชลประทานตั้งกรรมการอีกคนหนึ่งรวมเป็นคณะกรรมการพิจารณาแล้วให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น ๆ ชี้ขาดตามเสียงข้างมาก¹⁶ หากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างอำเภอต่ออำเภอในจังหวัดเดียวกันให้ข้าหลวงประจำจังหวัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา มีจำนวนอย่างน้อย 5 คน แล้วให้ข้าหลวงประจำจังหวัดชี้ขาดตามเสียงข้างมาก แต่หากปัญหาเกิดขึ้นระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น ๆ ตั้งกรรมการขึ้นจังหวัดละ 3 คน และให้อธิบดีกรมชลประทานตั้งกรรมการอีกคนหนึ่งรวมเป็นคณะกรรมการพิจารณาแล้วให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น ๆ ชี้ขาดตามเสียงข้างมาก¹⁷

สำหรับการเปลี่ยนแปลง แก่ไข เพิ่มเติม รวมกันหรือเพิกถอนการชลประทาน ส่วนราษฎร ซึ่งได้รับอนุญาตไว้แล้ว หากตกลงกันไม่ได้ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้¹⁸

1. กรณีเกิดขึ้นในอำเภอเดียวกัน ให้นายอำเภอสั่งชี้ขาดตามเสียงข้างมากของราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทานนั้น
2. กรณีเกิดขึ้นระหว่างอำเภอต่ออำเภอในจังหวัดเดียวกัน หรือเกิดขึ้นระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด ให้ปฏิบัติตามหลักเกี่ยวกับการชี้ขาดการแบ่งปันน้ำ ดังกล่าวข้างต้น

การชลประทานส่วนการค้า

เป็นกิจการที่บุคคลจัดทำขึ้นเพื่อส่งน้ำจากทางน้ำหรือแหล่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูก รวมถึงกิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อป้องกันการเสียหายแก่การเพาะปลูกอันเกี่ยวกับน้ำ โดยประสงค์ได้ค่าตอบแทนจากผู้ต้องการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกจากกิจการตนได้กระทำนั้น การชลประทานส่วนการค้าจึงเป็นเรื่องที่กระทำเพื่อการค้ากำไร จึงต้องยื่นขอสัมปทานต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่อเมื่อได้รับสัมปทานแล้วจึงเข้าดำเนินการได้ เว้นแต่จะเป็นการจัดทำการชลประทานส่วนการค้าชั่วคราว มิได้มีการก่อสร้างไว้เป็นประจำและไม่กีดขวางทางน้ำสาธารณะหรือทำให้เสียหายแก่บุคคลอื่น เช่นนี้ถ้าไม่จำเป็นต้องยื่นขอสัมปทานแต่อย่างใด¹⁹

ผู้ยื่นขอสัมปทานนอกจากจะต้องแสดงรายการแผนทรายละเอียดสภาพลำน้ำและชี้แจงว่ามีผู้ใดทำการชลประทานอยู่ก่อนหรือไม่ เช่นเดียวกับผู้ยื่นคำขอทำการชลประทานส่วนบุคคล

¹⁶ มาตรา 27 พระราชบัญญัตินี้

¹⁷ มาตรา 21 ประกอบมาตรา 22 พระราชบัญญัตินี้

¹⁸ มาตรา 22 พระราชบัญญัตินี้

¹⁹ มาตรา 30 พระราชบัญญัตินี้

และการชลประทานส่วนราษฎรแล้ว ยังจะต้องแสดงรายการเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่จะเรียกเก็บ จำนวน
เนื้อที่เพาะปลูกที่มีผู้ยินยอมให้ค่าตอบแทน รวมทั้งระยะเวลาทำสัมปทานประกอบในคำขอด้วย²⁰

ผู้ได้รับสัมปทานให้จัดทำกรชลประทานส่วนการค้า มีหน้าที่²¹

1. ปฏิบัติการมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น
2. ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัมปทาน
3. ทำรายงานแสดงผลของกิจการยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทาน²²

ปีละครั้ง เว้นแต่จะได้รับคำสั่งเป็นอย่างอื่น

4. ยอมให้เจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทานเข้าตรวจตราการทำงานที่ทำอยู่นั้นใน
เวลาสมควร พร้อมชี้แจงตามที่เจ้าพนักงานนั้นถามเกี่ยวกับการนั้น

นอกจากนี้ผู้รับสัมปทานมีสิทธิเรียกเก็บค่าตอบแทนจากผู้ที่ได้รับน้ำจากการ
ชลประทานใหม่นั้นโดยเฉพาะ ห้ามมิให้ใช้สิทธิเรียกเก็บค่าตอบแทนจากผู้ที่ยุทธธรมดาเคยได้รับน้ำพอเพียง
แก่การใช่มาก่อนแล้ว เว้นแต่จะได้มีสัญญาตกลงกันใหม่เป็นพิเศษ²³

อำนาจพิเศษของคณะกรรมการจังหวัด

คณะกรรมการจังหวัดมีอำนาจสั่งปิดหรืองดใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของการชลประทาน
ทุกประเภทไว้ได้ชั่วคราว หรือสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพื่อชักน้ำไปใช้ในที่ใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์
ในการแบ่งปันในยามขาดแคลน หรือเพื่อความปลอดภัยหรือความผาสุกของสาธารณชน

ในกรณีคณะกรรมการจังหวัดมีคำสั่งดังกล่าว เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการแบ่งปันน้ำ
ในยามขาดแคลน ให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการนั้น²⁴

บทกำหนดโทษ

การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พุทธศักราช 2482 ต้อง
ระวางโทษดังต่อไปนี้

²⁰ มาตรา 31 พระราชบัญญัตินี้

²¹ มาตรา 33, 34, 35, 36 พระราชบัญญัตินี้

²² ตามพระราชบัญญัตินี้ มิได้กำหนดโดยแจ้งชัดว่าผู้ใดมีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทาน แต่พิเคราะห์
แล้วน่าจะนำบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือให้นายอำเภอเป็นผู้ตั้งเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการ
ชลประทาน

²³ มาตรา 32 พระราชบัญญัตินี้

²⁴ มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้

1. โทษปรับไม่เกิน 50 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณี ดังนี้

25

- ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการจังหวัดที่ใช้อำนาจพิเศษสั่งให้ปิดหรืองดใช้ การชลประทานทุกประเภท หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการชักน้ำ เพื่อประโยชน์ในการแบ่งปันน้ำยามขาดแคลน
- ผ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ห้ามมิให้บุคคลใดใช้น้ำจากการชลประทาน ส่วนบุคคลหรือส่วนราษฎรเกินจำเป็นหรือเอาน้ำไปทิ้งโดยเปล่าประโยชน์
- ผ่าฝืนไม่เฉยน้ำให้แก่ที่ดินใกล้เคียงเป็นครั้งคราวตามคำสั่งของคณะกรรมการจังหวัดเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการชลประทานส่วนบุคคลและมีปริมาณเกินความจำเป็น
- กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางการชลประทานในเขตที่ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศกำหนดให้เป็นเขตเพื่อประโยชน์แก่การชลประทานส่วนราษฎร
- ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเกณฑ์ของเจ้าพนักงานที่ให้เกณฑ์แรงงานหรือเครื่องอุปกรณ์การชลประทานส่วนราษฎร จากผู้ที่ได้รับประโยชน์ในเขตการชลประทานส่วนราษฎรเพื่อทำงานเกี่ยวกับการชลประทานส่วนราษฎร หรือทำการบำรุงรักษาซ่อมแซมแก้ไขการชลประทานส่วนราษฎร ในเขตที่ตนรับประโยชน์
- ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าการชลประทานหรือผู้ช่วย หัวหน้าการชลประทาน แบ่งปันน้ำในเขตการชลประทานส่วนราษฎรหรือไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดเรื่อง การแบ่งปันน้ำในเขตการชลประทานราษฎร ตามที่นายอำเภอหรือผู้แทน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าการชลประทานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 นาย เป็นผู้พิจารณา
- ทำการชลประทานส่วนบุคคล โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการอำเภอที่สั่งให้เจ้าของหรือผู้ควบคุม การชลประทานส่วนบุคคล กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่บุคคลอื่นหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ จากการกระทำหรืองดเว้นกระทำอันเกี่ยวกับการชลประทานส่วนบุคคลของตนนั้น
- ผ่าฝืนไม่จัดให้ผู้อื่นไปทำแทนตน หรือไม่ให้เงินทดแทนค่าแรงงานตามปริมาณงานที่ตนจะต้องทำ ในเบื้องต้นไม่สามารถไปทำงานตามคำสั่งเกณฑ์ของเจ้าพนักงานได้
- ผ่าฝืนไม่ยื่นรายงานแสดงผลกิจการการชลประทานส่วนการค้ำต่อเจ้าพนักงาน
- ผ่าฝืนไม่ยอมให้เจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทานเข้าตรวจตราการชลประทานส่วนการค้ำที่ทำอยู่นั้นในเวลาสมควร

- เจ้าของที่ดินใกล้เคียงฝ่าฝืนไม่ยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตทำการชลประทานส่วน
ราษฎรชุดดินหรือที่ดิน อันเนื่องจากการก่อสร้างการชลประทาน ในที่ดินของตนตามคำสั่งของ
นายอำเภอ โดยห่างจากเขตก่อสร้างได้ไม่เกินข้างละ 5 เมตร

- ทำลาย แก้ว หรือเปลี่ยนแปลง สิ่งที่ทำไว้เพื่อแบ่งปันน้ำในเขตการ
ชลประทานส่วนราษฎร ซึ่งเจ้าพนักงานได้แบ่งปันเด็ดขาดแล้ว

- ขยายเขตการชลประทานโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

2. โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับในกรณี
ดังนี้²⁶

- เมื่อเจ้าของที่ดินผู้ซึ่งมีหน้าที่ยินยอม ให้ผู้จัดทำการชลประทานส่วนบุคคล
ทำทางน้ำผ่านที่ดินตน ตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ เข้าขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่
ผู้จัดทำการชลประทานในเมื่อผู้จัดทำการชลประทานได้ชำระเงินค่าทดแทนหรือได้วางเงินค่าทดแทนต่อ
ศาลให้แก่เจ้าของที่ดินนั้นแล้ว

- เมื่อมีผู้ทำการปิดกั้นทางน้ำที่ผู้จัดทำการชลประทานส่วนบุคคลได้ทำผ่านที่ดิน
ของผู้อื่นโดยถูกต้อง หรือทำการใด ๆ ให้เจ้าของที่ดินที่ได้รับน้ำจากทางน้ำนั้นได้รับประโยชน์ลดลง
หรือไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร

3. โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณี
ฝ่าฝืนทำการชลประทานส่วนการการค้าโดยมิได้รับสัมปทาน²⁷

4. โทษปรับไม่เกิน 500 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณี
ดังนี้²⁸

- ฝ่าฝืนไม่ขอรับสัมปทานส่วนการการค้าภายในกำหนด 2 เดือน นับแต่กฎหมายนี้ใช้
บังคับ ในเมื่อตนได้ทำการชลประทาน เช่นว่ามาก่อน

- ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตนได้รับสัมปทานการชลประทานส่วนการการค้า

5. ผู้ที่ฝ่าฝืนการกระทำผิดตามกฎหมายนี้ นอกจากรับโทษดังกล่าวแล้ว ศาลมีอำนาจ
สั่งให้หรือถอน ทำลาย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้กระทำไปนั้นได้อีกด้วย

²⁶ มาตรา 38 ทวิ พระราชบัญญัตินี้

²⁷ มาตรา 39 พระราชบัญญัตินี้

²⁸ มาตรา 40 พระราชบัญญัตินี้

ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนี้
และมีอำนาจออกกฎกระทรวง รวมทั้งแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ควบคุมการชลประทาน

<http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%a114/%a114-20-9999-update.pdf>

ปรับปรุงข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2558